

Toermalijn

Over het boek

Auteur: Davide Cali

Illustrator: Fátima Ramos

Vertaler: Siska Goeminne

Uitgeverij: De Eenhoorn

Jaar van uitgave: 2020

Over de makers

Davide Cali: 'Davide werd in 1972 in Zwitserland geboren en studeerde boekhouding, maar woorden en beelden overtroffen de cijfers. Op 22-jarige leeftijd begon hij samen te werken met het Italiaanse tijdschrift Linus, als auteur-illustrator. Zijn verlangen om verhalen te vertellen bracht hem ertoe boeken voor kinderen uit te geven. De stijl van Davide Cali wordt gekenmerkt door humor, ritme en verschillende leeslagen. Zijn boeken hebben verschillende grote prijzen gewonnen.'

Bron: <https://www.planetatangerina.com/en/sobre/davide-cali/>

Fátima Ramos: 'Fátima Ramos is een Portugees-Belgische illustratrice met een unieke, herkenbare stijl. Fantasierijke, conceptuele en surreële elementen vormen het uitgangspunt van haar werk. Wanneer mensen naar haar werk kijken en de gevoelens herkennen die zij visueel verwerkt heeft, is ze in haar opzet geslaagd. Na twaalf jaar zei ze haar carrière als grafisch ontwerper en art director vaarwel zodat ze zich volledig kon toewijden op illustreren. Sindsdien verscheen haar werk wereldwijd in prentenboeken, posters, muurschilderingen, muziekalbums, theater, keramiek en animatie. In het werk van Fátima Ramos vind je poëtische, dromerige beelden, volle kleuren en unieke texturen, waarvoor ze al tal van awards en prijzen won.'

Bron: <https://www.apbc.be/creatives/fatinha-ramos>

In het werk van Fátima Ramos keren vaak maatschappelijke kwesties terug, zoals de opwarming van de aarde, seksisme, racisme, een stem geven aan degenen die gehoord moeten worden... Op regelmatige basis stelt ze haar werk tentoon, solo of in groep. Ze werkte reeds voor musea als het MoMa in New York en het Centre Pompidou in Parijs.

In dit interview op YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=uU5WRnKG7yg>

hoor je haar vertellen over haar leven en werk, hoe ze naar België kwam en hoe ze hier de stad Antwerpen ontdekte.

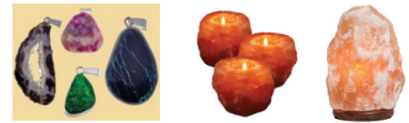
1. VOOR HET LEZEN

1.1 Kaft en titel

MATERIAAL

Indien je erover beschikt:

- edelstenen of mineralen als hanger
- een theelichthouder in zoutsteen
- een lamp van zoutsteen

Indien je geen edelstenen of mineralen hebt, kun je bijlage 1 gebruiken.

Laat de juryleden de kaft van het boek bekijken en laat hen spontaan vertellen wat ze opmerken. Je kunt hen eventueel met volgende vragen begeleiden.

- Wat zie je op het kaft?
 - Een ridder op een wit paard.
 - Het paard galoppeert over de bloemen, stuiken, gewassen en vlinders.
- Waar zou de ridder naartoe rijden?
- Wat zou de naam van de ridder zijn?

Bespreek de titel.

- Wie kent 'Toermalijn'? Wat is toermalijn? (naam van een prinses en een mineraal)

Je kunt soortgelijke (echte) edelstenen of mineralen bekijken met de juryleden (in het echt of op papier aan de hand van de bijlage). Op die manier krijgen de juryleden een zicht op speciale stenen, edelstenen en mineralen. Hangers of lampen kun je vinden op een rommelmarkt en zijn dan niet zo duur.

Bespreek dat er verschillende soorten toermalijn zijn. Lees als achtergrond volgende internetpagina door:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Toermalijn>

Bespreek met de juryleden dat toermalijn iets kostbaar is of kan zijn.

- Wat is kostbaar? (iets kostbaar is wat veel voor jou betekent. iets kostbaar kan ook zijn wat veel geld kan opbrengen.)
- Wat kostbaar is voor de ene is daarom niet kostbaar voor iemand anders. Kom hierop terug in de nabespreking.

1.2 Inhoud van het boek

Wek de nieuwsgierigheid van de kinderen door de achterkant van het boek voor te lezen.

Merk op dat de tekst begint met: 'Er was eens...'

- Welke verhalen beginnen ook met deze woorden? (Sprookjes)
- Wie kent een sprookje?
- Loopt een sprookje goed af?

Lees verder op de achterkant van het boek. De prinses zit gevangen.

- Zou dit sprookje goed aflopen?
- Wat is een allerdapperste ridder? Aan welke voorwaarden moet een allerdapperste ridder voldoen? Brainstorm hierover met de juryleden. Maak samen met de juryleden een definitie over 'dapper zijn'.

Volgende elementen kunnen erin aan bod komen:

- iemand die moedig, sterk, kranig, heldhaftig, kloek, koen, kordaat, krachtig, niet bang,... is.
- iemand die gevaarlijke dingen durft doen.
- iemand die geen angst toont voor gevaar.
- iemand die iets doet wat anderen niet durven.

2. TIJDENS HET LEZEN

Lees het boek voor en laat de juryleden de prenten in zich opnemen.

Grijp tussendoor terug naar de definitie die jullie maakten over de 'allerdapperste'.

Stel vragen als:

- Is verdwalen in een korenveld een eigenschap van de allerdapperste ridder?
- Is verstrikt geraken in de slingerplanten van het woud een eigenschap van de allerdapperste ridder?
- ...

3. NA HET LEZEN

3.1 Dappere ridders

Het sprookje is een verhaal over de passionele liefde vol dappere ridders. Het stapelt zich op, maakt je nieuwsgierig en eindigt in een verlossend, mooi en verrassend liefdestafereel.

Elke pagina heeft één mooi uitgebalanceerde poëtische zin die je verbeelding prikkelt. Je kunt telkens verder fantaseren welk avontuur de ridder nog beleeft. Bijvoorbeeld:

- Ridder Robijn:
 - Deed de ridder zich pijn?
 - Ging zijn paard lopen of keerde het terug?
 - Zal ridder Robijn een nieuwe poging ondernemen om prinses Toermalijn te bevrijden?
 - Ben jij ook al eens gevallen? Deed jij je dan pijn? Wat gebeurde er?
- Ridder Kornalijn:
 - Waarom kreeg ridder Kornalijn zijn paard niet in de juiste richting?
 - Was het paard misschien afgeleid door iets of iemand?
 - Wilde het paard terugkeren naar zijn stal?
 - Was jij de weg ook al eens kwijt?
 - Hoe voelde je je toen?

Bekijk zo prent per prent en tracht hierbij vragen te stellen naar een mogelijke oorzaak van het mislukken van de missie. Leg linken met de eigen ervaringen en belevenissen van de juryleden.

3.2 Edelstenen

De ridders hebben namen van edelstenen of mineralen. Peil naar voorkennis van de juryleden:

- Wie kent goud, zilver, kristal, smaragd of robijn?
- Zijn er juryleden die thuis een bijzondere steen hebben?
- Vanwaar komt deze steen?
- Wat maakt deze steen zo kostbaar?
- Kunnen zij iets vertellen over hun steen?

Bekijk in bijlage 2 de verschillende afbeeldingen van de edelstenen en mineralen waarnaar de ridders vernoemd zijn.

- Welke ridder staat er op de voorpagina? (Ridder Onyx)
- Is dit hen al eerder opgevallen of moeten de juryleden het boek doorzoeken om dit te weten te komen?

3.3 Illustraties

MATERIAAL

- Bijlage 2, 3 en 4

Fathinha Ramos schetst composities vol sfeer en subtiele kleuren. Ze combineert gerasterde vlakken met vlekkerige afdrukken en minutieuze tekeningen digitaal tot een geheel. Elke prent is een pareltje vol verbeelding en gevoel. Merk de dromerige, mysterieuze sprookjesachtige sfeer op die de illustrator oproept door het kleurgebruik, de vormgeving en de compositie.

Laat de juryleden de edelstenen en mineralen (bijlage 2) vergelijken met de prenten in het boek. Knip de prenten los en laat hen associaties maken van de verschillende stenen met de prenten. Je kunt zien hoe Fathinha speelde met de kleuren van de stenen. Het boek start donker, in één kleur. Op elke pagina wordt er een kleur, die refereert naar de ridder, toegevoegd. Leg de ridders uit bijlage 3 samen met de juryleden op volgorde van hun plaats in het boek. Zo kun je goed zien dat Fathinha steeds een kleur toevoegde.

- Welke edelsteen hoort bij welke prent?
 - Ridder Goud dwaalt door een graanveld.
 - Ridder Amethyst strijdt tegen een paars wezen.
 - Ridder Lazuur verdwijnt in een prachtige blauwe zee.
 - ...

Je kunt de juryleden bijlage 4 laten gebruiken als verbeterleutel.

Merk op dat de illustrator ook een link maakte tussen de namen van de ridders en de kleuren die ze gebruikte. Laat de juryleden nadenken over welke ridder ze willen zijn als ze een eigen kleur of edelsteen mogen kiezen.

3.4 Het einde: een verrassende twist

Vraag de juryleden wat ze vinden van het einde van het boek.

- Hoe ziet prinses Toermalijn eruit? (ros haar, knalrode lippen in de vorm van een hart, ze draagt een kroon)
We krijgen haar voor het eerst te zien.
- Hoe ziet ridder Onyx eruit? (zwart lang haar, donkere huidskleur, ook dezelfde knalrode lippen in de vorm van een hart). In het boek staat niet vermeld dat ridder Onyx een vrouw is, je ziet het alleen op de illustratie op de laatste pagina van het boek. Over de ridder Onyx wordt er gesproken in de hij-vorm.
- Hadden ze verwacht dat ridder Onyx een dame is? (een dame is een vrouwelijke ridder)
- Is prinses Toermalijn kostbaar voor ridder Onyx? (grijp terug naar wat je besprak vooraf)
- Wie merkt de regenboog op?
- Wat is de betekenis van de regenboog?
 - De regenboog is een teken van verbondenheid, hoop en trouw (in de bijbel).
 - Je kunt ook een link maken naar de holebi-gemeenschap. Holebi is een overkoepelende term voor homoseksueel, lesbisch en biseksueel. Het woord is een samentrekking van de drie termen. Internationaal worden er tegenwoordig diverse soortgelijke afkortingen gebruikt; het bekendste voorbeeld is lgbt (of lhbt), wat staat voor lesbisch, gay (homoseksueel), biseksueel, en transgender. De term is intussen uitgebreid naar LGBTIQ+ (meer info op <https://cavaria.be>). De regenboogvlag is hét symbool van de LGBTIQ+-gemeenschap.
 - De regenboog staat ook voor alle kleuren die gebruikt zijn in het boek.

3.5 Creatieve verwerking: memory

MATERIAAL

-
- Bijlage 1, 2, 3 en 4 telkens 2 keer kopiëren op stevig papier (zodat ze niet doorschijnen)
 - Schaar
-
- Knip de vakjes los.
 - Je kunt de plaatjes van de ridders combineren met de plaatjes van de edelstenen en mineralen.
De namen onder de afbeeldingen kunnen helpen om te zien of de juryleden de juiste combinatie maakten.

3.6 Creatieve verwerking: namen tekenen

MATERIAAL

-
- Bijlage 4
 - stiften/ kleurpotloden/ balpennen
 - papier
 - eventueel een computer
-

- Juryleden die graag met letters bezig zijn, kun je de namen van de ridders laten overtekenen. De namen zijn gedrukt in Arial (hoofdletters). Dit is hetzelfde lettertype als de letters op het klavier van een typemachine of het toetsenbord van een computer.
- Je kunt ook de namen onder de ridders wissen en de juryleden de namen op de computer laten overtypen. Geef hen een voorbeeld.

3.7 Creatieve verwerking: stenen

MATERIAAL

- Een plek waar juryleden stenen kunnen vinden.
-

Laat de juryleden in de buurt stenen gaan zoeken en vraag hen een mooie naam voor hun steen te verzinnen.

4. VERDER LEZEN

- Waar is de draak? / Leo Timmers (Querido, 2019)
 - Geen draak in dit verhaal / Lou Carter en Deborah Allwright (ill.) (Clavis, 2017)
 - Held op sokken / Bette Westera en The Tjong Khing (ill.) (Gottmer, 2013)
 - Prinses Kevin / Michaël Escoffier (Van Goor, 2019)
 - De prinses en de erwt: in miniaturen / Lauren Child (Rubinstein, 2016)
 - Raponsje / Jacob Grimm en Wilhelm Grimm, Maja Dusikova (ill.) (De Vier Windstreken)
-

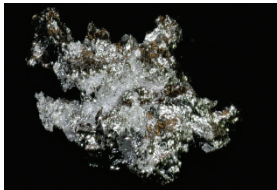
Bijlages

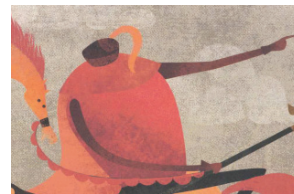
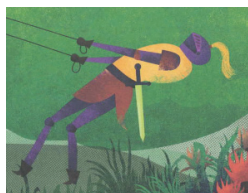
- Bijlage 1: Verschillende soorten Toermalijn
 - Bijlage 2: edelstenen en mineralen
 - Bijlage 3: ridders
 - Bijlage 4: ridders ~ edelstenen en mineralen
-

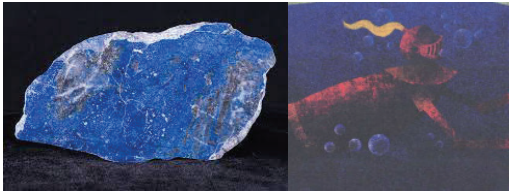

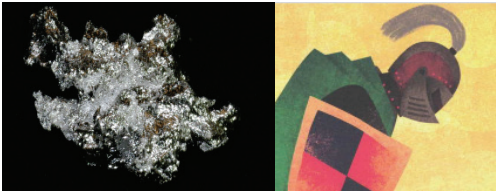

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1: Verschillende soorten Toermalijn**ACHROIET****RUBELLIET****DRAVIET****VERDELIET****INDIGOLIET****SIBERIET****SCHORL****ELBAIET**

Bijlage 2: edelstenen en mineralen**GOUD****TOPAAS****KRISTAL****SMARAGD****LAZUUR****KORNALIJN****ZILVER****ROBIJN****AMETHIST****ONYX**

Bijlage 3: ridders**RIDDER GOUD****RIDDER TOPAAS****RIDDER KRISTAL****RIDDER SMARAGD****RIDDER LAZUUR****RIDDER KORNALIJN****RIDDER ZILVER****RIDDER ROBIJN****RIDDER AMETHIST****RIDDER ONYX**

Bijlage 4: ridders ~ edelstenen en mineralen

 <p>GOUD</p>	 <p>TOPAAS</p>
 <p>KRISTAL</p>	 <p>SMARAGD</p>
 <p>LAZUUR</p>	 <p>KORNALIJN</p>
 <p>ZILVER</p>	 <p>ROBIJN</p>
 <p>AMETHIST</p>	 <p>ONYX</p>